

Nr 1

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 39 § förordningen den 22 juni 1934 (nr 320) angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom.

Genom en den 20 december 1957 dagtecknad proposition, nr 8, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden, föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

Förordning

om ändrad lydelse av 39 § förordningen den 22 juni 1934 (nr 320) angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom

Härigenom förordnas, att 39 § förordningen den 22 juni 1934 angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom skall erhålla följande ändrade lydelse.

39 §.

Den enligt 14 § 1 mom. domänintendenten tillkommande befogenheten att bestämma det belopp, vartill kronans byggnader skola vara brandförsäkrade, skall utövas av jägmästaren.

Vad i 14 § stadgas skall äga tillämpning endast i fråga om åläggande för arrendatorn att hålla brandredskap.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling. Beträffande dessförinnan tillkomna arrendeförhållanden skola, där ej genom ändring i avtalet annat överenskommes, äldre bestämmelser fortfarande tillämpas.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det genom propositionen framlagda förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Arrendator å kronoegendom under domänstyrelsens förvaltning skall enligt nu gällande bestämmelser åläggas att hålla egendomens samtliga kronan tillhöriga åbyggnader brandförsäkrade för kronans räkning. I propositionen föreslås, såvitt rör s. k. skogsjordbruk, att dylik skyldighet icke vidare skall föreskrivas. I stället bör arrendeavgiften innesluta brandriskersättning, som dock ej må överstiga hälften av normal försäkringspremie.

I 14 § 1 mom. förordningen den 22 juni 1934 (nr 320) angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom, vanligen kallad *arrendeförordningen*, föreskrives, att arrendator av egendom, som står under domänstyrelsens förvaltning, skall tillförbindas ombesörja, att egendomens samtliga kronan tillhöriga åbyggnader brandförsäkras för kronans räkning. Försäkringsbeloppet bestämmes av domänintendenten. Arrendatorn skall vidare åläggas att utan avdrag å arrendeavgiften gälda kostnaderna för försäkringen samt hålla föreskriven brandredskap. Eventuell brandskadeersättning skall upp bäras av domänstyrelsen.

Beträffande de s. k. skogsjordbruken, d. v. s. sådana å kronoparker eller andra kronoskogar belägna, av domänstyrelsen förvaltrade jordbruksegendomar som prövas erforderliga för skötseln av skogarna, lämnar förordningen vissa särbestämmelser i 32—45 §§. I 39 § föreskrives, att den enligt 14 § 1 mom. domänintendenten tillkommande befogenheten att bestämma det belopp, vartill kronans byggnader skall vara brandförsäkrade, skall utövas av jägmästaren.

Tillämpningsföreskrifter till arrendeförordningen har meddelats genom kungörelse den 22 juni 1934 (nr 321).

I skrivelse den 2 maj 1957 har *domänstyrelsen* hemställt om sådan författningsändring att brandförsäkringsskyldigheten vid skogsjordbruk ersättes med en skäligen höjning av årsavgälden. Som skäl för sin hemställan anför styrelsen bl. a. följande.

Eftersom antalet av kronans bebyggda skogsjordbruk f. n. i runt tal utgör 1 400, inbetalas av arrendatorerna i försäkringspremie sammanlagt ca 67 000 kronor per år. Med anledning av brandskada har av försäkringsanstalter i brandstodsmedel till domänverket i medeltal under 10-årsperioden 1941—1950 utbetalats ca 14 300 kronor och under 5-årsperioden 1951—1955 ca 13 900 kronor per år.

Innehavare av kronatorp och äldre kronolägenheter befriades jämlikt bestämmelserna i Kungl. Maj:ts kungörelser den 2 juni 1950 (SFS 336 och 339/50) från skyldigheten att hålla kronan tillhöriga byggnader brandförsäkrade. Innehavare av kronatorp och äldre kronolägenheter erläggas i stället till domänverket brandriskersättning med belopp, som domänstyrelsen äger bestämma, men som ej må överstiga hälften av normal försäkringspremie.

Domänstyrelsen anser att arrendatorer vid skogsjordbruk — i likhet med innehavare av kronatorp och äldre kronolägenheter — borde fritagas från skyldigheten att hålla kronan tillhöriga byggnader brandförsäkrade. Från domänverkets synpunkt skulle detta innebära en fördel, eftersom visst administrativt arbete, bl. a. övervakningen av att försäkringsplikten fullgöres, därvid bortfaller. Från arrendatorernas synpunkt torde för ett slopande av försäkringsplikten tala, att därigenom kunna inbesparas de belopp, varmed

försäkringsavgifterna med hänsyn till försäkringsbolagens administrationskostnader m. m. överstiga själva riskpremien. Arrendatorerna skulle vidare befrias från visst besvär i samband med fullgörandet av skyldigheten att hålla byggnaderna försäkrade.

Ett slopande av försäkringsplikten borde enligt domänstyrelsens mening även vid skogsjordbruken kompenseras genom en skäligen höjning av årsavgälden — i form av brandriskersättning resp. tillägg till arrendeavgifter — med belopp, som kunna anses rimliga i betraktande av domänverkets självrisk. Som norm synes man härvid — i likhet med kronotorp och äldre kronolägenheter — kunna utgå från att brandriskersättningen icke borde överstiga hälften av normal försäkringspremie. Ett sådant förfarande skulle ge en total ersättning för brandrisken med 30 000 å 35 000 kronor per år. En höjning av arrendeavgifterna med t. ex. 5 % motsvarar ett belopp av 40 000 å 50 000 kronor per år.

Självriskprincipens tillämpning har beträffande under domänverkets förvaltning stående statlig egendom avsevärt vidgats genom 1950 års förut berörda bestämmelser angående kronotorp och kronolägenheter. Regeln om statens självrisk har vidare legat till grund för Kungl. Maj:ts cirkulär till samtliga statsmyndigheter med föreskrifter rörande försäkring av staten tillhörig egendom m. m., den 4 juni 1954 (SFS 325/54). Ett slopande av brandförsäkringsskyldigheten på skogsjordbruk skulle innebära en ytterligare utvidgning av självriskprincipen.

Domänstyrelsens hemställan har i avgivna remissutlåtanden lämnats utan erinran av *statskontoret*, *riksräkenskapsverket* och *statens sakrevision*.

Departementschefen. I likhet med domänstyrelsen finner jag övervägande skäl tala för att brandförsäkringsplikt icke vidare skall åvila arrendatorer av skogsjordbruk beträffande kronans byggnader. Domänverket bör alltså stå självrisk för brandskada å dessa byggnader. Arrendeförordningen bör följaktligen ändras så, att bestämmelserna i 14 § blir tillämpliga på skogsjordbruken endast i fråga om åläggande för arrendatorn att hålla erforderliga brandredskap. Jag delar även domänstyrelsens mening att arrendeavgifterna för ifrågavarande jordbruk, som följd av att försäkringsskyldigheten bortfaller, bör bestämmas så, att de innesluter brandriskersättning. Den del av arrendeavgiften som motsvarar brandriskersättningen bör, såsom domänstyrelsen anfört, ej få överstiga hälften av normal försäkringspremie. Det synes lämpligt att införa ett stadgande härom i 25 § tillämpningskungörelsen, där beräkningen av arrendeavgifterna avhandlas.

De nya bestämmelserna torde böra träda i kraft så snart som möjligt. Beträffande arrendeavtal som tillkommit före ikraftträdandet kan det nya systemet bli tillämpligt blott i den mån överenskommelse härom sker med de enskilda arrendatorerna. Jag förutsätter, att vederbörande inom domänverket söker träffa sådana överenskommelser allteftersom de enligt nu gällande regler tecknade brandförsäkringarna utlöper eller annorledes kan bringas att upphöra.

Om i något undantagsfall arrendator, som enligt vad nu sagts fortfarande skall lyda under de äldre bestämmelserna, erlagt brandförsäkringspremie på en gång för tid som överskjuter hans arrendetid, äger domänstyrelsen

under förutsättningar som anges i 14 § 2 mom. arrendeförordningen bevilja arrendatorn ersättning för viss del av premien. En av de angivna förutsättningarna är att möjlighet finnes att tillförbinda ny arrendator att gottgöra kronan utgiften. Sådan möjlighet läser i fortsättningen icke föreligga i vidare mån än brandriskersättning kan inräknas i den nya arrendatorns årsavgäld.

Utskottet

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot det genom propositionen framlagda förslaget och får därför hemställa,
att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 29 januari 1958

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Osvald, Lindahl, Grym, Axel Jansson, Ebbe Ohlsson, Georg Carlsson, Kristiansson och Gustafsson;

från andra kammaren: herrar Levin, Johansson i Torp, von Seth, fru Torbrink, herrar Johnsson i Kastanjegården, Andersson i Ryggestad, Hansson i Skegrie och Johansson i Öckerö.